Демідко О.О.
аспірант,
Маріупольський державний університет

БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАРІУПОЛЬСЬКОГО ТЕАТРУ (КІНЕЦЬ XIX – ПОЧ. XX СТОЛІТТЯ)

Театр завжди займав особливе місце в історії розвитку людства, адже він здатен зберегти звичаї, традиції, ціннісні пріоритети того чи іншого періоду, об'єднати всі види мистецтва, задіяти всі рівні людського існування. У нових умовах економічного та політичного життя України, коли постала необхідність вдосконалення соціального захисту малозабезпечених верств населення, нового осмислення потребує вивчення благодійної діяльності театральних установ.

Мета розвідки – дослідити благодійну діяльність Маріупольського театру в кінці XIX – поч. XX ст.

Вивчення проблеми здійснювалося здебільшого засобами масової інформації на шпальтах місцевої періодики «Мариупольская жизнь» та «Мариупольские известия». Відсутність комплексного культурологічного дослідження з обраної теми дає змогу констатувати актуальність та необхідність ґрунтовних мистецтвознавчих розвідок, присвячених благодійній діяльності маріупольського театру.

Складні умови історичного та соціально-економічного життя мешканців Північного Приазов'я кінця XIX – поч. XX ст. вплинули на формування театрального мистецтва в регіоні. Довгий час не було жодного стаціонарного чи мандрівного (пересувного) театру. У 1878 р. видатний антрепренер, талановитий артист, режисер та вихователь театрального колективу, В. Шаповалов, створив у Маріуполі першу професійну трупу. З цього часу у місті починають діяти професійні та аматорські драматичні гуртки. Місцева громадськість розглядала театр як виховний засіб, здатний прищепити моральні норми та естетичні погляди по відношенню до літератури і драматичного мистецтва.

У кінці XIX ст. у місті функціонувало декілька благодійних товариств: Маріупольське Благодійне Товариство, Товариство допомоги вихованцям Маріупольської Олександрійської гімназії, Товариство взаємної допомоги, Товариство допомоги бідним. Водночас багато любителів сценічного мистецтва давали спектаклі з благодійною метою і, завдяки своєму старанному відношенню до постановки п'єс, пожинали лаври і мали матеріальний успіх. Звичайно, місцева публіка, охоче відвідуючи вистави любителів драматичного театру, завжди розуміла, що перед нею – не «присяжні» актори, а «добровольці» мистецтва, що полегшують життя найбідніших верств населення міста [1, с. 296].

На думку українського вченого О. Ільченка зростання благодійного руху було викликано розвитком капіталістичних відносин і формуванням підприємницького прошарку [2, с. 291]. Разом з тим завдяки пожертвам та різним видам допомоги як окремі громадяни, так і культурні установи, отримували певне визнання в суспільстві, підвищували свій статус, включалися до життя верхівки.

Важливою подією стало заснування Маріупольського драматично-музичного товариства у 1884 р. Члени товариства ставили аматорські вистави,

влаштовували концерти, сприяли естетичному вихованню мешканців міста. Завдяки організатору товариства Е. Батієвському на благодійних засадах було поставлено безліч вистав, концертів [1, с. 297].

На початку XX ст. у Маріуполі вистави йшли на кількох сценах. Якщо в театрі Уварова завжди працювала російська трупа, то в цирку-театрі братів Яковенко – українська. Драматичні спектаклі, концерти оперних співаків влаштовувалися також у концертному залі готелю «Континенталь», в театрі Олександрівського парку, в Народному домі на заводі «Нікополь», в залі Маріупольського громадського зібрання [3, с. 128].

Згідно з відомостями періодичної преси на початку XX ст. відвідування театру заохочувалося. Так, 15 жовтня 1911 р. любителями драматичного мистецтва представлена була вистава «Журба» («Кручина»), драма в п'яти діях, автором якої був І. Шпажінський. У зв'язку з тим, що спектакль проходив у приміщенні зборів службового маріупольського порту, до якого добиратися було незручно, організатори вистави замовили спеціальний поїзд з міста в порт для міських відвідувачів. Проїзд поїздом був абсолютно безкоштовний [4]. Отже, маріупольські театрали сприяли розвитку культури мешканців міста, піклувалися про доступ всіх верств населення, особливо малозабезпечених, до художньої творчості та мистецьких цінностей.

У 1911 році у місті було проведено ряд благодійних спектаклів. Так, 16 листопада 1911 р. в театрі Уварова пройшов благодійний спектакль по п'єсі А. Чехова «Дядя Ваня». Збір з вистави пішов на посилення засобів товариства піклування про дітей [5]. А 19 листопада, в театрі Уварова пройшов спектакль, збір з якого було надіслано на користь талмуд-тори. У міській газеті «Мариупольская жизнь» напередодні благодійного спектаклю повідомлялося: «талмуд-тора» – початкова школа для єврейських. дітей, переважно незаможних батьків. Школа відчуває крайню потребу в фінансуванні. У ній навчається понад 200 дітей, переважно єврейської бідноти. Талмуд-тора не тільки дає початкове навчання дітям, але й забезпечує останніх посібниками, а багатьом дітям постачає одяг і взуття. Кожний, хто відвідає виставу 19 листопада, зробить добру справу, надавши допомогу талмуд-торі, як філантропічній установі. Відбудуться 2 п'єси: «Столичне повітря» – комедія в чотирьох діях і «Поцілунок – перший і останній» етюд в одній дії» [6].

Протягом 1912 р. любителі драматичного мистецтва ставили вистави в приміщенні зборів службового маріупольського порту. 3 листопада 1912 р. у приміщенні відбувся благодійний спектакль на користь вдів і сиріт чорногорців, убитих у війні з Туреччиною. Любителями драматичного мистецтва представлена була нова п'єса «Убога і ошатна» – драма в трьох діях, написана С. Бєлою [7]. Важливим є те, що організатори подібних вистав не забували піклуватися про любителів театру і продовжували замовляти спеціальний поїзд, який безкоштовно підвозив міських відвідувачів.

Початок XX ст. позначений розквітом аматорських театральних колективів та більш широкою благодійною діяльністю. 4 березня 1913 р. в маріупольському театрі Уварова пройшов перший спектакль музичного драматичного гуртка «Товариства взаємної допомоги». Весь чистий збір від виконаної п'єси «Приватна справа» при участі хору і оркестру гуртка надійшов на користь курсів для дорослих при зазначеному товаристві [8]. 24 березня 1913 р. відбувся перший дитячий спектакль, який приніс неочікуваний

матеріальний успіх. «Товариство взаємної допомоги» вирішило систематично по неділях і надалі ставити дитячі спектаклі за доступними цінами [9].

На сцені маріупольського театру продовжували ставити благодійні вистави. Так, у лютому 1914 р. в театрі братів Яковенко відбулася вистава на користь незабезпечених учнів маріупольського реального училища В. Гіацінтова [10].

У лютому 1919 р. за ініціативою спілки Трудящих жінок на заводі Нікополь пройшов благодійний спектакль. Вистава ставилася групою молодих любителів театрального мистецтва. Після спектаклю були влаштовані танці. Кореспондент газети повідомляв, що «Чистий збір в сумі 116 руб. 30 коп. було передано в руки голови Союзу Трудящих жінок... для розподілу між бідними прошарками населення» [11].

Таким чином, благодійна діяльність Маріупольського театру кінця XIX – початку XX ст. здійснювалася у наступних напрямах: поліпшення матеріального становища малозабезпечених мешканців міста, надання матеріальної допомоги талановитим та малозабезпеченим дітям, піклування про доступ всіх верств населення до театрального мистецтва. Професійні актори та аматори виконували свою роботу, спираючись на високоморальні засади милосердя та гуманізму. Разом з тим благодійна діяльність маріупольських театралів була не тільки прикладом громадської активності та соціальної творчості, але й сприяла покращенню свого авторитету та створенню власного іміджу.

Список використаних джерел:

1. Мариуполь и его окрестности / Издание почетного попечителя Д. А. Харджаева. – Мариуполь: Типо-Литография А. А. Франтова, 1892. – 461 с.
2. Петрова К. А. Проблема мотивації благодійності в Російській імперії в сучасній історіографії / К. А. Петрова // Наук. пр. іст. ф-ту Запорізького національного університету. – 2010. – Вип. 29. – С. 290–294.
3. Мариуполь и его окрестности: взгляд из XXI века / Р. П. Божко, Т. Ю. Були, Н. Н. Гашененко и др. – Мариуполь: «Рената», 2008. – 428 с.
4. Спектакль // Мариупольская жизнь. – 1911. – 26 (13) октября. – С. 3.
5. Благотворительный спектакль // Мариупольская жизнь. – 1911. – 16(03) ноября. – С. 3.
6. Спектакль // Мариупольская жизнь. – 1911. – 30 (17) ноября. – С. 3.
7. Спектакль в порту // Мариупольская жизнь. – 1912. – 22 (09) марта. –С. 3.
8. Театр и искусство //Мариупольская жизнь. – 1913. – 4 марта. – С. 3.
9. Детский спектакль // Мариупольская жизнь. – 1913. – 13 апреля (31 марта). – С. 3.
10. Театр и искусство // Мариупольская жизнь. – 1914. – 12 февраля (30 января). – С. 4.
11. Отчет «О спектакле на заводе Никополь, состоявшемся 9 февраля 1919 г.» // Мариупольские известия. – 1919. – № 69. – 1 марта – С. 3.

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГУМАНІТАРНИХ ТА ПРИРОДНИЧИХ НАУК»

(3-4 квітня 2015 року)

Частина II

Одеса
2015

УДК 00(063)
ББК 9я43
А 43

Актуальні проблеми гуманітарних та природничих наук.
А 43 Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 3-4 квітня 2015 року). У 2-х частинах – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2015. – Ч. 2. – 184 с.

ISBN 978-617-7041-96-8

У збірнику представлені матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми гуманітарних та природничих наук». Розглядаються загальні питання фізико-математичних, хімічних, біологічних, геологічних, технічних, сільськогосподарських, історичних, філософських наук, питання мистецтвознавства та архітектури, національної безпеки, соціології, фізичного виховання та спорту, культурології та соціальних комунікацій.

Збірник призначений для науковців, викладачів, аспірантів та студентів, а також для широкого кола читачів.

УДК 00(063)
ББК 9я43

ISBN 978-617-7041-96-8

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Бензюк О.О.
СВІТОВІДНОШЕННЯ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА
ХУДОЖНЬОЇ ТВОРЧОСТІ 109

Бойко Ю.В.
МАЛЕ МІСТО ЯК ОБ'ЄКТ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ 111

Веремчук І.А.
ЖІНОЧІ СИМВОЛИ
В УКРАЇНСЬКОМУ ТРАДИЦІЙНОМУ СВІТОГЛЯДІ.................................113

Демідко О.О.
БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАРІУПОЛЬСЬКОГО ТЕАТРУ
(КІНЕЦЬ ХІХ – ПОЧ. ХХ СТОЛІТТЯ) 117

Кузів М.В.
ЗДЕНЕК КОМІНЕК ТА НАРОДНА КОНСЕРВАТОРІЯ
МІСТА КАМ'ЯНЦЯ-ПОДІЛЬСЬКОГО 120

Лісова І.В.
ЦІННІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА
ПРИВАТНОЇ КНИЖКОВОЇ КОЛЕКЦІЇ...122

Ляшенко Л.Л.
ПРИРОДА ТАЛАНТУ ТА ГЕНІАЛЬНОСТІ
ЯК ПРОБЛЕМА КУЛЬТУРИ (НА ПРИКЛАДІ ЖИТТЄВОГО
ТА ТВОРЧОГО ШЛЯХУ ВОЛЬФГАНГА АМАДЕЯ МОЦАРТА
ТА ЕРІХА ВОЛЬФГАНГА КОРНГОЛЬДА) 125

Матвійчук Б.С.
МОДНІ ТЕНДЕНЦІЇ
В СУЧАСНИХ РЕКЛАМНИХ ПОВІДОМЛЕННЯХ.......................................129

Наколонко І.М.
ВИБІР МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ Й ВИМІРЮВАННЯ
ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ.........130

Палумбо Де Віво І.М.
ДУХОВНА КУЛЬТУРА ГУЦУЛЬЩИНИ В ЖИВОПИСІ.............................133

Попенюк В.М.
КИВОТИ ГУЦУЛЬЩИНИ ІІ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ
ЯК САКРАЛЬНО-СТИЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР ВІВТАРЯ:
ПРОБЛЕМА АНСАМБЛЕВОСТІ 136

Строгаль М.О.
РОЛЬ ФАНДРАЙЗИНГА У СФЕРІ КУЛЬТУРИ 143

Радушинська К.В.
ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ГРАФІТІ
ЯК МИСТЕЦЬКОГО ЯВИЩА В УКРАЇНІ 145

Яриніч О.В.
ДО ПИТАННЯ ПОШТОВИХ ПРОЕКТІВ УКРАЇНИ
НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ...148